СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 108. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 10. мая, 1928. VOL. XXXVI. No. 108. Jersey City, N. J., Thursday, May 10, 1928. THREE CENTS.

КУЛИДЖ ОСТЕРІГАЄ КОНГРЕС ПЕРЕД ПОДАТКАМИ

ЗНИЖКА НЕМОЖЛИВА, ПОКИ ЖАДАЄТЬСЯ ВІД УРЯДУ СТІЛЬКИ ВИДАТКІВ.

ВАШИНГТОН, 8. мая. — Президент Кулидж видав до конґресу осторогу, що знижування податків неможливе, як довго громадянство домагається від уряду все нових видатків на ріжні публичні цілі.

Президент каже, що тепер предложено йому до підпису стільки нових законів, що в них є видатки на один міліярд долярів.

ПАНІ НЕП НЕ ЗАСУДЖЕНА

ОЛБАНІ, Ню Йорк, 8. мая. — Розправа проти пані Неп, бувшої секретарки стейту Ню Йорк, обжалованої за надуживанне стейтових фондів, призначених на перепись населення для своїх особистих цілий, покінчилася нині тим, що присяжні не погодилися на одно рішенке, а суддя розвязав лаву.

Нарада присяжних суддів тревала вісім годин. З перщу на лаві було 9 людий за осудженнем обжалованої, а при кінці лишень 6. Тоді предсідатель лави зголосився до судді зі заявою, що присяжні певно не погодяться.

Коли суддя давав остаточні порученя лаві присяжних суддів, він остерігав їх виразно перед тим, щоби вони не давалися поводити ніякій лицарськости супроти жінок, мовляв, жінки мають в Америці зовсім такі права, що мущини, а тим самим вони мають мати такі самі обовязки, що мущини. Се була відповідь на промову адвокатів оборони, котрі взивали присяжних суддів не „називати жінки злодієм".

З ПЕРЕДВИБОРЧОЇ КАМПАНІЇ.

ІНДІЯНАПОЛИС, 9. мая. — Вістки з правиборів у сьому стейті надходять тільки дуже поволи. З них видно, що Вотсон має тут більше популярности як секретар торговлі Гувер. Як видно з висліду голосовання, сільські округи з якоїсь причини противляться Гуверови.

ДОМАГАЮТЬСЯ СЛІДСТВА НАД ПОЛІЦІЙНОЮ БРУТАЛЬНОСТЮ.

НЮ ЙОРК, 8. мая. — Адвокатська палата міста Ню Йорку приняла на своїй річній конвенції резолюцію, в якій домагається від суду й прокураторії розведеня строгого слідства проти поліційної брутальности. Кажуть адвокати, що послідними часами богато людий нарікає, що поліція, діставши їх в руки на основі якогонебудь підозріння, муками вимушує на них признання до закинених злочинів.

НЕ НАЙШЛИ ТІЛ УТОПЛЕНИХ МОРЯКІВ.

НЮ ЙОРК, 8. мая. — Нурки воєнної фльоти зійшли в каюти корабля „Нейвсинка", що затонув у долішній частині нюйорського порту по зударенню зі стоячим там на якорі тягаровим кораблем „Свинберном", але не найшли в ньому ані одного тіла втоплених моряків.

Виходилоби, що сих 18 пропавших моряків потонуло десь на воді, добувшися з нутра корабля.

СМЕРТЬ ЗВІСНОГО БАНДИТА.

ШИКАГО, Иликойс, 8. мая. — Невисліджені досі бандити вбили відомого в Шикаго бандита Вилі Джексона, якого поліція здавна пошукувала як одного з головних виновників нападу на почту в Еверґрін Парку, де зрабовано було 133,000 долярів.

Лице бандита було змінене операціями лікарів до непізнання, але поліція ствердила його особу на основі відтисків пальців. Як видно з сього, ся переміна не вхоронила його від пімсти товаришів. Поліція догадується, що він пробував утекти з 47,000 долярів, які бандити мають ще з рабунку почти, але його товариші пімстилися на ньому.

БОМБА ПІД ДОМОМ ЗАКОНОДАВЦЯ.

ДІТРОЙТ, Мишиґен, 8. мая. — Під домом Роберта Тіґена, посла до стейтової леґіслятури, вибухла бомба. Дім сильно ушкоджений, але жінка й діти посла вийшли з пригоди ціло, хоча вибух викинув їх з ліжок.

Поліція не може догадатися, яка моглаби бути основа сього злочину. Хоча Тіґен бере живу участь у републиканській політиці, все таки він не має завзятих ворогів.

ПРОЄКТУЮТЬ НОВУ АЗБУКУ.

НЮ ЙОРК, 8. мая. — Товариство для Упрощення „Спеловання" відбуло нині на Колумбійськім університеті дуже важне засіданке, на якому постановлено проголосити остаточний вислід праць коло реформи англійської азбуки.

Після сеї реформи англійський альфабет мавби мати 42 букви. Тоді кожда буква малаби свій звук, а кождий звук мавби свій знак. Се упростилоби навчанне дітий писання й читання на стільки, що діти заощадилиби собі цілий один рік з публичної школи.

На чолі комітету, що запропонував сю реформу, стояли найкращі американські знатоки мови.

Товариство не пропонує ще свого альфабету для громадянства, але заявляє, що від нині буде вживати сього альфабету в своїх виданнях.

ПАРЛЯМЕНТ ПІД ГОЛИМ НЕБОМ.

ЖЕНЕВА, 7. мая. — В Альтдорф, столиці швайцарського кантону Ур, сходилися жителі раз в рік в маю на ринок на громадську раду і радили там під голим небом, вирішуючи справи піднесеннем рук. Той звичай тревав там ще від 1412 року.

Та молода ґенерація, головно соціялісти і другі радикальні елементи, збунтувалися проти цего. Тому надалі будуть вже радити в маґістратській галі, а голосувати будуть секретно, картками.

БОРОТЬБА З ЛІКАРЯМИ В СРСР.

Останніми часами в СРСР. іде вперта боротьба з лікарями. Сільські лікарі мусять зносити переслідування некультурного селянського населення, яке обвинувачує лікарів за недостаточну лікарську поміч і вимагає від них неможливого. Було вже богато випадків, що селяни нападали на лікарів, кількох їх убито або ранено. Лікарські палати і комісаріят здоровля роблять натиск на лікарів, які не хочуть іти на село та віддаватися небезпечній провінціональній лікарській праці. У Москві дано пересторогу 16 лікарам, які не хотіли йти на село, а 15 лікарів виключено з біржі праці за те, що не послухали розпорядку, щоби заняли лікарські становища на селі.

КІЛЬКО ЖИДІВ Є В СРСР.?

Підчас ювилейних свят (10-ліття істнування совітів) усім чужинним гостям впадало в очі велике число жидів у всіх московських заведеннях і інституціях, з якими гості мали щонебудь до діла. Давніше в Москві могли жити лише упривілеєні жиди, тепер можуть там жити всі. Загалом жидів у СРСР. не є так богато. З останнього перепису виходить, що тепер в СРСР. жиє всього 2 міліони 483,000 жидів. З того на Україні є 1,574,000, у Білій Руси 407,000, а в інших землях СРСР. усього 502,000. У порівнанні з попередніми переписами число жидів зросло, але не дуже, що пояснюється також тим, що при останнім переписі жиди записалися як „русскіе", Українці, Білоруси і т. д., відповідно до того, де жиють.

ВИБОРЧІ ПРОТЕСТИ.

До найвищого суду в Варшаві вплинули за посередництвом окружних виборчих комісій 183 протести в справі уневажнення виборів. Найбільше протестів прийшло з українських земель.

НОВІ АРЕШТИ.

У володимирському повіті арештовано 20 чол. за приналежність до Комуністичної партії Західньої України. Троха опорожнені тюрми по виборах починають заповнятися новими вязнями.

ПАПЕРОВІ ГРОШІ І ВОЄННІ ПОЗИЧКИ.

Ще одна новість, введена монгольськими ханами задивувала чужинців і схвилювала уми монгольських горожан. Було це введення паперових грошей. Паперові гроші були щоправда в Китаю вже від девятого столїття, але певне є, що Монголи навчилися цього в Китаю та починаючи від центральної Азії в цілому західному культурному світі було це щось нового.

Около 1236 року зачали Монголи видавати паперові гроші. Марко Польо каже, що вони робили гроші з кори морвових дерев. У Перзії впровадив ці державні грошеві знаки Кублай хан около 1260-го року, не зважаючи на протест поодиноких монгольських князів, які в цьому добачували руїну краю. Дійшло до того, що тих людей, які перестерігали перед такою новістю, поубивано. У Тебрісі приказано під загрозою смерти приймати паперові гроші. Лише один тиждень удалося Монголам мечем вимусити приймання паперових грошей. Потім устала всяка торговля і торговельна комунікація.

Паперові гроші, зрештою дуже дбайливо видані, випущено наслідком фінансової скрути, яка самособою повстала як наслідок численних воєн Монголів і глупого ограблювання і плюндрування завойованих країн. Державні каси у відносно короткім часі не могли настарчити досить засобів на вічні зоружування монгольського війська, тому тепер стали вживати паперових грошей, вже здавна знаних у Китаю.

МАНДРІВКА СВЕН ГЕДІНА ДО СХІДНОГО ТУРКЕСТАНУ.

Свен Гедін відїхав із своїм штабом із Пекіну залізницею до китайської прикордонної стації Паото, а відти почав подорож до Сінкіянгу і Східного Туркестану. В Паото задержали митові китайські власти цілу Свен Гедінову каравану (тягарові, навантажені вози, запряжені волами) і зажадали оплати 500 мексиканських долярів. Пройшло богато часу, заки прийшло до порозуміння і заки можна було далі пуститися в подорож. Тому, що то околиці непевні, цілу експедицію провожало 30 вояків і 20 їздців. Ці їздці то фахові опришки, але Свен Гедінові власне це було на руку, бо вони захищали експедицію перед іншими опришками. Коло монастиря Бельо Міяо стрінулася експедиція з відділом геольоґа д-ра Норіна, майора Вальца і барона Маршаля-Біберштайна з 60 верблюдами і засобами харчів; фотограф Ліберенц і Данець Гаслюнд мали 65 верблюдів. Вкінці надійшли Лярсонові Монголи зі своєю караваною. Взагалі експедиція має більше як 230 верблюдів. Часть подорожників їде на конях. Перший верблюд несе на собі шведський прапор. Це найбільша каравана, яка колинебудь ішла глибиною Азії в наукових цілях.

НОВІ ВІДНОСИНИ В АКАДЕМІЧНІЙ ҐІМНАЗІЇ У ЛЬВОВІ.

Молодь Академічної Ґімназії у Львові, як і инших ґімназій, святкує щорічно память Тараса Шевченка прилюдним концертом. Так мало бути й цього року. Ще в листопаді м. р. заснувався за відомом дирекції комітет, що почав зараз же підготовку й вів її аж до останніх днів. Концерт, що заповідався дуже гарно, мав відбутися дня 30-го березня в салі Муз. Т-ва ім. М. Лисенка, як це звичайно бувало. Так стояла справа ще 21-го березня ц. р.

Дня 22-го березня ц. р. на учительській конференції, скликаній у звязку з відомими подіями, що зайшли в ґімназії 19-го й 20-го березня (з нагоди святкування імянин Пілсудського), запала ухвала, якою забороняється ученикам уладити шевченківський концерт в салі Лисенка, а поручається для тої цілі руханкову кімнату ґімназії. Цікаво, що коли свойого часу ученики хотіли улаштувати в згаданій руханковій салі забаву, дирекція не дала на це дозволу, мотивуючи тим, що така брудна саля на забаву не відповідна. І та сама саля видалася сьогодня зовсім відповідна на відсвяткування в ній Шевченкового Свята.

Що було причиною такого поставлення справи?

Директор ґімназії М. Сабат сказав комітетові для улаштування Шевченкового Свята ось що: „Або вкажете мені виновника вівтіркової події, або я не дозволю вам уладити концерту в салі Лисенка". Ось де собака закопана. Директор Сабат вирішив покарати учнів за те, що в часі його промови дня 20-го березня після невдачного свята з нагоди імянин Пілсудского хтось кинув тобілку з сірководнем, чим не дав директорові дальше говорити, бо всі мусіли покинути салю. Вирішив покарати, а для кари використав нагоду Шевченкового Свята. Чи не можна було вже придумати иншої кари, що треба було її звязувати аж з памяттю Великого Поета?

Комітет учнів зареаґував в той спосіб, що розвязався, вирішивши зовсім не уладжувати концерту в честь Шевченка. І зовсім правильно. Молодь не може допустити до того, щоб її карали тим, що вона святкуватиме, єдино допускаємє в теперішній школі, Шевченкове свято в невідповідній салі. Бо це булоб найбільшою образою для памяти Поета. — („Новий Час").

РОЖА ЯК СИМВОЛ ТАЙНИ.

Старинні Римляни вважали рожу символом тайни і взагалі таємничости. Коли на якихсь сходинах ураджено щось „суб роза" (під рожею) і тому зі стелі звисала рожа, то це був знак, що прирбіцяне треба було заховати в найбільшій тайні. Тому давно на сповідальницях малювали рожі. Масони своїм знаком уважали рожу.

НА ПОЛЬСЬКО-СОВІТСЬКІЙ ГРАНИЦІ ПІДНЯТО ВОЄННІ КРОКИ

СОВІТИ ОБЖАЛОВУЮТЬ ВАРШАВУ О ПІДДЕРЖКУ ПРОТИСОВІТСЬКИХ ЗАГОВІРНИКІВ.

ВАРШАВА, 8. мая. — На совітсько-польській границі близько стації Доліно заатакували совітські військові частини польських жовнірів. Вбито двох Поляків, а ранені були по обох сторонах. Борба тревала годину. Як надїхала совітська кавалерія, польські жовніри відступили.

В той спосіб зареаґували совіти на те, що польський уряд відмовився видати совітам російського іміґранта Войцеховського, котрий недавно тому кинув бомбу на совітського торговельного аташе Лізарева, коли він переїздив вулицями Варшави.

Совіти твердять, що вони предложили вже давніше польському урядови цілий список російських монархістів-іміґрантів, що живуть в Варшаві і ведуть звідтам пропаганду проти совітів. В тім списку було рівнож і імя Войцеховського. Та польський уряд не робив нічого, щоб припинити діяльність отих заговірників, котрі вже раз допустилися злочинства на польській землі, коли вбили в Варшаві совітського посла Войкова. З других жерел доносять, що цей послідний атентат був спровокований на те, щоби довести совіти до конфлікту з Польщею, а тим спричинити новий протисовітський похід, який плянує Англія. В тій цілі їздив недавно тому лорд Біркенгед до Німеччини, але йому не вдалося перетягнути Німеччину до протисовітського бльоку. Тоді покликав він з Варшави ґенерала Корнацького і переговорював з ним можливість нового походу проти совітів. Польща мала би бути базою, звідки розпочато би отсей похід.

ЯПОНІЯ У ВІЙНІ З КИТАЄМ.

НАЦІОНАЛІСТИЧНА АРМІЯ РОЗПОЧАЛА ДІЙСНІ ВОЄННІ КРОКИ. ЯПОНІЯ ВИСИЛАЄ НОВУ ДИВІЗІЮ І ДВА ВОЄННІ КОРАБЛІ.

ТСИНҐ-ТАО, 8. мая. — Ґенерал Фукуда, командант японської залоги в Тсінан, столиці провінції Шантунґ, вислав до Ченґ Кай Шека, начального вожда націоналістичної армії, ультимат, домагаючися усунення націоналістичних військ з Тсінан і околиці. Ґенерал Ченґ не дав в означенім часі письменної відповіди. А як тільки скінчився речинець ультимату, китайські жовніри розпочали борбу з японськими. Є богато вбитих і ранених по обох сторонах. Японці мають в Тсінан 6,000 жовнірів, в Тсінґ Тао 3,000, а 1000 стереже залізниць. З Токіо вислано цілу дивізію як дальшу допомогу. Треба отже числитися з тим, що Японія займе цілу провінцію Шантунґ.

Мимо боїв, заграничні консуляти остали в Тсінан. Японці зачинають тепер накладати з північною армією. Мимо того протияпонський рух зростає в цілім Китаю.

КАРОЛЬ НЕ ХОЧЕ ПОКИДАТИ АНГЛІЇ.

ДАЄ ЗАПЕВНЕННЯ, ЩО НЕ БУДЕ ВЕСТИ НІЯКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ АКЦІЇ. ЗАГАЛЬНИЙ СЕНТИМЕНТ ПРОТИ НЕГО.

ЛОНДОН, 8. мая. — Приятель бувшого румунського престолонаслідчика Кароля, Джонеску, робить всі можливі заходи, щоби забезпечити Каролеви побут в Англії. Кароль домагається рішення на письмі, щоби мати в руках той „історичний" документ англійської гостинности. Англійський уряд заявляє, що він не хоче через него входити в конфлікт з заприязненою державою і тому Кароль мусить опустити Англію по добрій волі, а як ні, то депортують його силою. До того загальна опінія є проти него за те, що покинув жінку і дитину та зрікся престола через свою любовницю мадам Люпеску. Кароль перечить тому, а мадам Люпеску попадає з розпуки в гістерію та каже, що як тільки Кароль засяде знова на престолі, вона не буде мати з ним нічого спільного. А тепер тільки милосердиться над ним бідним і нещасливим...

БРАЗИЛІЯ НЕ ВСТУПАЄ ДО ЛІҐИ НАЦІЙ.

ЖЕНЕВА, 8. мая. — Бразилійське правительство повідомило секретаріят Ліґи Націй, що не вступить в члени Ліґи, бо ситуація є тепер та сама, як була в тім часі, коли вона виступила. Бо як передше так і тепер не хочуть їй признати сталого місця в Раді Ліґи. Заявляє одначе, що буде попирати акцію Ліґи.

ПАМЯТНИК: НУНЖЕСЕР, КОЛІ, ЛИНДБЕРҐ.

ВІДКРИТО В РІЧНИЦЮ ТРАГЕДІЇ.

ПАРИЖ, 8. мая. — В присутности великого числа визначних Американців і Французів відкрито величавий памятник, присвячений памяти славних французьких летунів Нунжессера і Колі, що загинули в филях океану, а заразом і Линдберґови, що довершив лету. На памятнику видніє така напись: „Тим, що пробували і тому, що довершив."

Амбасадор Геррик підніс в своїй промові, що стара французька приповідка каже слушно, що властиве значіння має не так успіх як змагання до цілі.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY),
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Загряницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОБІДА РОЗУМУ.

Говориться в нас ледви чи не на кождім вічу чи зібранню, що все наше лихо і розбиття в численних партіях. Так було за часів української влади (головно на Великій Україні), так буває і тепер. Вистарчить тільки взяти під увагу останні вибори на західно-українських землях, а побачимо, що через партії ми втратили майже третину українських мандатів до польських закокодатних тіл. Через партійну гризню не приходить в краю до національного обеднання навіть в таких случаях, коли треба ставити одноцілий боевий фронт супроти ворога нації. Через партійну чи гурткову гризню в Америці не можемо рушити з місця навіть такої важної для всіх справи як Рідну Школу в Америці. А прецінь від неї залежить в великій мірі наше національне істнування на американській землі. І то істнування нас всіх, без огляду на наші політичні чи релігійні переконання. Та мимо того, ми не годні зійтися тут навіть на тім однім освітнім пункті. А чому? Чи дійсно партії тут винні — чи що друге.

Бо і у других народів е партії. От Німці мають їх аж 30. Ще нам дуже а дуже далеко до них навіть в справі партійного розбиття. А Французи не уступають в тім зглядi Німцям. Там самі тільки ліві мають стільки ріжних фракцій, що посторонньому чоловікови годі в них визнатися. А прецінь всі вони з дуже малими тільки виїмками йшли разом підчас війни, йдуть і тепер підчас мира, коли справа усталення французької валюти е для розумних і льоґічних Французів так важною проблемою, що доводить їх до обеднання. Теперішний французький премієр Поанкаре, мимо своїх здібностей і невснпущої праці, не тішиться на загал симпатією Французів. Він має більше ворогів як хтонебудь другий. А прецінь він побідив при виборах і одержав величезну більшість, яка запевнить йому змогу перевести дальші фінансові реформи. І тільки загальне добро зібрало в кабінеті Поанкаре при спільнім столі людей, з котрих поза кабінетом один другому навіть в очі ке гляне, котрі так ріжняться між собою у політичних чи релігійних поглядах, як ріжниться чорна фарба від білої. Та всі ті люде знають, що коли будуть ходити одинцем, або коли тільки замкнуться в своїй партії, нічого доброго для Франції не зроблять, бо самі вони — безсильні. Тому розум каже їм засісти до одного стола разом з другими, хоч би найбільшими політичними чи релігійними ворогами і разом з ними розвязувати ті життеві проблеми нації, яких кождий з них на власну руку ніяк не годен розвязати. Засідають отже до одного стола, бо так каже їм робити розум і льоґіка фактів.

А колиж ми дійдемо до того розуму?

Комунікат Обєднання.

(МАЙ, 1928).

1. В справі невинно засуджених на смерть.

Засуд смерти, виданий польським судом у Львові проти українських студентів Василя Атаманчука і Івана Вербицького, обурив до живого всю українську іміґрацію. В обороні невинно засуджених виступив солідарно весь український загал, скликуючи віча, і висилаючи протести до Ліґи Націй, департаменту стейту у Вашинґтоні і чужинецьких диплгьоматичних представництв.

Ту акцію належить продовжати, бо саме тепер відбувається другий політичний процес, а на лаві обжалованих засіли самі молоденькі ґімназійні ученики, між котрими є і **два сини відомого письменника** Василя Стефаника. І тим не буде пощади і тут треба надіятися нових засудів невинних дітей.

Про всі протестаційні віча належить по місцевостях повідомляти місцеву американську пресу та старатися, щоби вона подала зміст протесту.

2. Державно-правна заява Української Парляментарної Репрезентації в Польщі.

З нагоди виборів до сойму і сенату у Варшаві вибрано на західно-українських землях нове народне українське представництво. Без огляду на те, якіб не були наші відносини до Польщі, отся парляментарна репрезентація являється тепер репрезентантом українського народа під Польщею, є виразником його політичної думки і його національного ідеалу. Через те саме правно-державна заява, яку виголосив др. Дмитро Левицький як голова Українського Клюбу, має особливше значіння, коли по девятилітнім поневоленню Польщею українські репрезентанти заявили однодушно в польськім соймі, що їх **найвищим, святим і непорушним ідеалом є: Незалежна й Соборна Українська Національна Держава на всій українській території, коли заявили, що не узнають мирового договору в Ризі з дня 18-го березня 1921 р. і рішення Ради Амбасадорів з 14-го березня 1923 р.** Витаючи Український Клюб з отсею заявою, бажаємо йому видержати на отім достойнім становищу, що вважає польські законодатні палати тільки місцем, звідки буде можна змагати до здійснення найвищого права нашої нації, а нічим більше.

3. Американські Українці а вибори під Польщею.

Обєднанне Українських Орґанізацій в Америці, коли ходить о визвольні змагання українського народа, вважає соймову арену у Варшаві таким місцем, звідки можна дискредитувати перед світом екстермінаційну польську політику, звернену супроти неполських народів, головно Українців. Вже з того одного згляду Обєднанне було за тим, щоби американські Українці складали жертви на виборчий фонд, щоби можна було вибрати як найбільше число українських послів.

Як до Обєднання так і до других народних орґанізацій звернулося Українське Національно-Демократичне Обєднанне (УНДО) з краю з просьбою о матеріяльну допогу на вибори. Національна преса в Америці заявилася рішучо за допомогою виборам. А мимо того такої допомоги на вибори ми з Америки не дали. А не дали тому, що проти УНДО піднесено закиди угодовости. Найбільше заважив тут одначе брак одноцілого фронту в старім краю.

Про те все повідомили ми УНДО у відповіді на його письмо, додаючи, що з огляду на такі закиди ледви чи зможемо зібрати яку жертву на вибори.

У відповіди на те одержали ми від Голови УНДО письмо з 26 лютого 1928, в котрім між іншим знаходимо слідуюче:

„Президія Обєднання не робила собі ніяких ілюзоричних сподіванок щодо фінансової помочі з Америки, як це ми впрочім і зазначили в свойму останьому листі з кінцем січня до Управи Обєднання, але всетаки тяжко нам було собі уявити, що аж так некритично підходить до справи виборів наша американська національна еміґрація.

„В Америці закидають Українському Національно-Демократичному Обєднанню угодові тенденції. Безперечно такі вісти поширюють про нас всі ворожі національній справі чинники. А, на жаль, наше національно думаюче громадянство є нереважно доволі некритичне і принимає без глибшої застанови всякі вісти, які йому підсувають.

„Інакше одначе думає сам польський уряд. Як примір цього пересилаю Вам летючку, яку видав уряд за попиранням одинки, це є листи Пілсудського. Ця летючка наглядно каже, з ким при виборах уряд найбільше числиться і кого фактично боїться. І справді, так як тепер е ситуація, то на всіх українських землях будеться вести боротьба тільки між 18-ою і 1-ою. Цього не заперечують і самі урядові чинники. Цілий терор спрямований тільки проти 18. До тепер уневажнено дві лісти 18, в ряшівськім і ковельськім окрузі. В ряшівськім тому, бо Поляки не рахувалися ніколи з цим, щоби в тім окрузі міг вийти наш посол, а тепер, як внесено на кільканайцять польських ліст тільки одну нашу, витворилося таке положення; а в ковельськім знова тому, що там дійшло до консолідації і ми мали вигляди здобути всі українські мандати. Урядове стверджування що ці лісти уневажнено з урядових причин, нічим не відповідає правді, бо ніхто так не допильновував формальностей, як саме 18.

„Дальше арештують майже виключно кандидатів і діячів 18. Були справді арештовані і сельроби і кількох з секретаріяту радикальної партії, але перед виборами їх випущено. У нас противно. Саме в останніх днях розпочався цілий ряд арештовань по округах, щоби тим чином унеможливити виборчу акцію. З посольських кандидатів були арештовані до тепер: о. др. Пеліх в радехівському повіті, ред. Паліїв в Станиславівщині, учит. Василишин в станиславівськім, на Волині канд. 18 Серветник і Хруцький, в 54 окрузі арештовано вже перед двома тижнями посольського кандидата Яворського і мимо всяких інтервенцій держать його до тепер. Арештовано цілий ряд повітових наших орґанізаторів, в Станиславівщині пятьох (Француз, Чолій і двох селян з Тишковець Коломийщина, др. Борисевич Надвірна), в Перемишлі двох (Сенечко, Повх), на Волині Ерстенюка одного з наших кращих бесідників і адміністраційним шляхом так само як і Хруцького відставлено з Волині. В бучацькім повіті арештований секретар Пов. Комітету інж. Король. Це є в загальних нарисах найновіші арештовання наших посольських кандидатів і тих орґанізаторів, на яких спочивав цілий тагар праці в поодиноких округах. Не подаю Вам дальших численних арештовань, конфіскат друків, відбирання карток до голосовання 18 і т. д., бо це вже надається до преси, а не до листа.

„Серед таких, бачите, обставин приходиться нам працювати, а до того всього не розпоряджаємо майже ніяким фондом. Ворожі нам інтернаціоналістичні і хлібоїдські угруповання кинули цілу масу гроша в наші селянські маси, а ми не маємо навіть таких засобів, щоби видати достаточну скількість агітаційної літератури. Рівночасно доручаю Вам вислати нашу літературу і Ви самі переконаєтеся, з якими загальними напрямними ми йшли до виборів. Наша ціла виборча література, як і ціла дотеперішна праця Обєднання не має нічого з демаґоґією що більше, навіть тепер в часі виборчої акції, де всі ворожі партії розпочали справдішний хрестоносний похід проти нас, не перебираючи в средствах, то ми їх напади стараємося майже не відпаровувати. Їх заміти пояснюємо тільки документами і річевими виясненнями, бо такими средствами і засобами, якими оперують сьогодня деякі т. зв. українські уґруповання, ми ніяк працювати не можемо.

„В часі теперішних виборів постановили ми собі перевести національне освідомлення українських мас на західно-українських землях і переводимо це без огляду на те, які є виборчі вигляди. А вони можуть бути дуже ріжні, бо так як тепер справа стоїть, то ці вибори далеко перейшли славно-звісні галицькі-баденівські вибори.

„Тому, як глибше застановитеся над тим всім, що тепер в краю діється, то прийдете до переконання, що страшною аномалією є це становиско, яке заняли наші американські Брати в справі виборів.

„Це є якраз сумне у нас націоналістів, що ми віримо скорше всім другим, всякій чужій, ворожій нам пресі, а не віримо самим собі. Українські американські націоналісти вірять в Америці відпоручникам радикальних партій, комуністичних і т. д., а на старання людей, які хотять підперти справдішні націоналістичні елементи в краю, реаґують в такий спосіб, як це сталося в справі висилки підмоги на виборчу акцію".

До того додамо від себе, що наше поступованнє в справі виборів не було доцільним, а з загально-національного боку шкідливим. Треба було сповнити свій обовязок і дати матеріяльну поміч на вибори, а разом з помічю треба було ставити того рода політичні домагання, які виключають всяку угодовість.

Та це вже належить до минувшини. УНДО має тепер якраз найкращу нагоду скинути з себе всяку тінь угодовости і повести українську політику під Польщею по такій дорозі, яка намічена у виголошеній в польськім соймі українській державно-правній заяві. А коли ще українські посли підуть у польських законодатних тілах проти Польщі одною лавою, американські Українці підуть їм цілком певно на зустріч, підпираючи їх морально і матеріяльно так, як це було досі зі всякою визвольною українською акцією.

(Дальше буде).

П. Ковальчик.

Фраґменти з Лемківщини.

13. січня 1921 року повернув я з російського полону, з далекого й холодного Сибіру, до рідного села.

Знищення, спалені хати, нужда й біда витали мене на рідній землиці. Земля, за котру проляласе молода кров, щоби визволити її з австрійського ярма, опинилася в ще більш хижих і диких пазурах нового тирана, Ляха.

Замісць австрійського „чака" я бачив всюди польську „рогатівку"; місце австрійських жандармів заняли польські поліцаї...

Усюди Польща, польська мова.

І на моїй Лемківщині не ліпше.

Жаль стиснув за серце, плач підійшов до горла і тамже застиг, бо я боявся страшної переміни мойого народу...

В рідному селі застав я пригноблення й страх...

* * *

Польща переводила бранку. Лемківські хлопці, не бажаючи служити в польському війську, тікали й крилися по лісах.

Кервавились серця люблячих матерей, бо кождої хвилі нещастя могло стрінути їх соколиків. Та мимо цього часті ревізії, погрози і переслідування польських поліцаїв не переконували їх, щоб намовляти своїх синів вертати домів і голоситись до повітового місточка до бранки. А як вертались їх сини домів в ночи, так ще їх обмивали, давали чисту одіж, годували, ще й „мериндю" дали, та, поцілувавши, випускали їх зі своїх обиймів на волю, щоби не попали в руки поліцаїв.

А дівчата теж не оставалися позаду.

* * *

Зійшлися хлопці і розказують свої военні пригоди, переживання. Час від часу падуть мудрі слова з обсягу політики. І патріотизм в них вивторився. Між иншим я таке почув:

„Як Австрия ся розлетіла, ми хтіли, жеби по наших селах били найсамперед „наші" постерунки. Ми ищи з Австриї мали ґвери, баґнети і кулі, поховани по лісах. Ми ся рихтували, же погарештуеме шандарів, одбереме од них ґвери, кулі, лахи, а постерунки же возмеме в свої руки.

Та не било з кім. Не мализме коменданта. Просилизме Костуся учительового, бо він бив офіциром, але Костусьо зас вибирався на Україну — і пішов, і вступив до українського війска, та і гин на Україні ся бив; він мислів, бідний, же одтамаль приде веце війска, тай виженут Ляхів гет, аж по Краків. І ми чекали. Тимчасом наш Костусьо гмер на глуху, аж деси г Винниці. Шкода 'го нам, а ми 'го так просили!

„Хто зна, може якбизме мали свого коменданта, і взялися разом до Ляхів, то можеби гнеска інакше било.

„Єдногозме мали, хоц лем молодого ищи офіцира, тай тот нам пропав. Вічна 'му память!"

Я бачив, як щирий жаль обгорнув їх за стратою цього хлопця, їх любимця, якого серця їх бажали бачити своїм героем.

На мій запит, чому не пробували з иншим, мені відповіли таке:

„Других таких не било. А як зявилися потім ріжни коменданти, то лем збирали віча, і сварилися з ким маме ити: ци з Російом, ци з Украіном. Іщи нич не било, а юж ся сварили. А нам треба било вояка, доброго коменданта, жеби їм „писки" позамикав...

„Провадили політику таку, жезме гнеска під Ляхом"...

* * *

Треба відновити в селі читальню „Просвіти". Після статуту „Просвіти" треба було відповідного числа підписів для відновлення читальні. Найповажніці „ґазди" радо підписали аплікацію.

Староство однак дозволу не дало.

Місцеві „поліцаї" дали свій рапорт, що громада не бажає собі зовсім мати в селі читальні „Просвіти", та що то лиш самі студенти, непоправні „гайдамаки", попідписували „ґаздів" на аплікаці

На цій підставі староство відкинуло це прохання.

Довідавшись про це, „ґазди" підписали другу аплікацію і заявили, що ніхто їх не підписував, і бажають відновити читальню, котра існувала перед війною. Та і це не помогло. Тоді підписані „ґазди", яко провізоричний виділ читальні, виготовили протест і вислали до Головного виділу „Просвіти" у Львові, а цей вислав його до міністерства; протест був видрукований в одному з чисел „Впереду". Та із цього не вийшло ніякої користи. Село лишилося без читальні.

Заряд „Рідної Школи" порозсилав був заклики і писемні повновласти для орґанізації комітетів для збірки фондів та провізорій на удержання приватних шкіл.

Одержала їх і наша Лемківщина.

В одному селі було двох студентів. Вони постановили перевести збірку в трох сусідніх селах. До помочі взяли ще одного сільського парубчака, свойого товариша-побратима.

І вони розділилися. Студент теольоґії і парубчак взяли коші на руки, і пішли селом збирати, що лише народ дасть, а другий студент зачав з противного кінця збирати гроші.

Селяни радо давали, що могли, коли довідалися в чому річ... Яйця, збіжа, гроші...

Збірка тревала кілька днів.

Одного дня стрічає цих двох з кошами місцевий „поліцай", Поляк, та питається, що вони роблять.

— Збираємо на „Рідну Школу".

— А хто вам позволив, де маєте папір, покажіть?

— Ми не маємо жадного паперу.

— Та я вас можу арештувати.

— Йдіть і скажіть це Петрови; він вам вияснить і папері покаже.

З цим і розійшлися. Хлопці пішли дальше збирати, а поліцай побіг до війта.

Поліцай питає війта:

— Чи ви знаєте, що ваші студенти збирають на „Рідну Школу?"

— Так, знаю. Петро бив в мене, показав мі папіря, же має право збирати на „Рідну Школу" — і я їм позволив.

— Та без дозволу старости — каже поліцай — ніхто не може збирати! Вишліть зараз гайдуків, щоби зловили Петра.

Бідний війт вислав гайдуків аж по границях села, і вони, перестрашені поліцаєм, пішли ловити „бунтаря".

Тимчасом Петро скінчив свою роботу і заки гайдуки могли зловити його, він вже був в дома і перечислював зібрані гроші разом зі своїми товаришами. Яйця й инші віктуали вони зараз спродали за польські марки, і нарадившись, пішли зараз на почту і вислали до „Рідної Школи", щоби польська влада цього не сконфіскувала.

Инша річ, що Петро мав кілька нічних візит — поліцая.

* * *

Гарна, літня ніч, повна чарів і любови.

По росі несеться до села дзвінкий спів від сторони лук, де дівчата „лен простирають". Хлопці прийшли вже до своїх дівчат, зійшлись всі гуртом, от і співають тепер хором народні пісні і про Гриця, Горлицю, за місяць, вербу —.

Ллються чарівні тони і несуться до села, а там сидять на приспах старі батьки, і вслухавшись в чарівний спів, любуються ним і своїми дітьми.

Їх діти співають гарно, бо вчаться, мають свій хор.

* * *

Хоч як горяче літо і, як тяжко треба робити, та трудно дочекатися вечера. А якже, мої хлопці і дівчата вчилися представлення: „Сватання на Гончарівці". Радо вчилися і на проби приходили.

Ні соловейко не манив їх, ні чарівна ніченька не всилі була їх заворожити... Всю свою увагу вложили вони в це представлення. Вже готові. Та сцени треба. І вмить всьо сталося готовим.

Пішли до священика, щоб позволив їм стодоли, де потім позносили масу дощок для збудовання сцени; майстри-столярі поробили рамці, оббили їх твердим папером, студенти помалювали — і вже готова хата, а де бракло рамців і паперу, там роатягнено полотно, що позносили дівчата, на полотні вималювали вуглем двері і вікна; на куртину взяли звідкись гарні коци і килими.

А щоб було повно світла, зареквірували відай всі лямпи в селі, а для гостий позносили лавки і стільчики.

Вечер представлення був великим святом! Хлопці і дівчата вивязались з тяжкої ролі дуже гарно, пописалися. А було перед ким перший раз — після війни з Польщею, зійшовся весь нарід: священство, учительство та селянство, мов члени одної сімї, обхоплені одним спільним чуттям, викликаним веселою комедією, любовю до свойого рідного!

* * *

Вся інтеліґенція дотичного повіту зійшлась в домі пароха С. Були там священики, учительки, учителі і я грішний „большевик"...

Була там свойого рода політична нарада. Великий підйом, горячковий настрій, невловимий патріотизм аж літали в повітрю — так високі, горячі й ідейні слова лились з уст всіх присутних.

Тоді всі вони, ці стовпи народні, зложили велику присягу, в руки найстаршого присутного там священика, — з заявою „слова чести": йти з народом, вказати йому добру дорогу, бо тоді... мала відбутися конскрипція.

* * *

Атентат Федака... Преса принесла страшну вість і пригноблення та страх... Аж тидко було дивитись на трусів і тхорів... На війні, в обличу смерти, я ніколи не бачив таких боягузів, як тут вдома, довго по війні вже...

Бідні, бідні ці істоти — патріоти.

Вони настрашились цього — і всі майже вицофали свої дані „слова чести" на вище згада-

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЧИ ТАК ВИГЛЯДАЄ ПОСТУП?

Цікаве явище можна завважити в нашій громаді. Є в нас люде звичайні, головно майнери, а є й такі, що високі школи покінчили. Виходилоби, що ті вчені люде, що мають себе ще й за дуже поступових, повинні би меншого брата повчити і згідно з поступом загріти його до боротьби за свої права.

Та в нас, як не в людей. От по других громадах нарід хоче дістати церковні праперти в свої руки. Кажуть люде: наша праця, то й наш повинен бути заряд і на нас наше добро записане. Просто, ясно і справедливо. Так роблять по других громадах, до такого заключення прийшли і скрентонські майнери. І тому переперли на мітінґу ухвалу, щоби домагатися перепису церковного майна на громаду. Але були люде і противні тому і то ті, що були недавно баптистами, що до греко-католицької церкви не належали, що були дуже вільнодумними і поступовими. Ті тепер хотіли розбити мітінґ і всіми силами старалися не допустити до того, щоби нарід дістав в свої руки церковне добро. Що правда, їм того не вдалося осягнути, бо більшість таки видержала при своїм і рішила постояти за свою працю. Але як розуміти отих „поступовців"? Виходить, що їх поступ не був ніколи і не є ніяким поступом, а звичайною баламутою, що видить завше тільки свою власну особу і амбіцію та свій бизнес, а не ідею.

Михайло Добробовий,
Скрентон, Па.

ПОЛЯК — ЗА ХЛІБ ВІДДЯЧУЄТЬСЯ КАМЕНЕМ.

Це неоспоримий факт, що бувший президент Вилсон причинився дуже богато до створення польської републики. І треба було сподіватися, що та република буде вічно вдячна Америці. Як вдячні Поляки, видно з писання польського письменника Бандровського, котрому у своїй книжці під наголовком „Пшез Ясне Врота" пише на стороні 256 про Америку й американське військо:

„Франція була смутна, бо до Парижа зїхалися тисячі молодих і варварських американських жовнірів. Мали гроші, були заграницею, виграли війну, хотіли бавитися. Чули, що Париж славиться проституцією, то заховувалися після цеї процедури. Мали до діла з проститутками, котрих не вміли відріжнити від звичайних жінок, і були переконані, що кожда французька жінка є на продаж, і тому трактували всіх на рівні. Давало це нечувані результати. З театральних штук викинено все, що мало поважний, моральний характер, а натомісць давано фільми з дикого американського Заходу, повні погонь з ножем, стрілів з револьвера й літання по преріях, — повного здичіння.

„Цікава річ: Европа не видержує зіткнення з Америкою. Культура европейська за ивсока і за лагідна для Американця і не може його огладити, ні не може на нього вплинути. Американець добуває з Европи все грубе, ординарне й низьке, в тім любується, з тим братається. Він виступає проти всего, що культурне, високе, знесле. Американець не тільки ненавидить та не розуміє Европи, але навіть погорджує нею, добачує в ній слабість і сентиментальне лицемірство.

„Париж переповнений був тими зарозумілими варварами, котрі заховувалися тут, як у себе вдома. Їх шофери не хотіли пристосовуватися до поліційних приписів; французька поліція не могла з ними дати собі ради, так що мусіла просити уряду американського, наслідком чого появилися жандарми американські на вулицях Парижа. Американські жовніри люблять рух; на вулици стає кількох з них і грають мячем, не звертаючи уваги, що це вулиця і що тим стримується рух. Їх не обходить, що там через них хтось думає; вони роблять так, як їм хочеться. На полях Елізейських поросїдалися з ногами на кріслах, як у коршмі, і виціловують своїх приятельок у білий день, — взагалі заховувалися так погано, якби були лише вони одні на світі. Повинаймували доми-палаци, повивішували скрізь свої прапори, позакладали власні склепи, реставрації, бари, організації Y. M. C. A., мали свою почту. І загосподарилися, як у себе вдома".

Ось так оцінює польський писарина своїх хлібодавців-Американців за це, що ці помогли їм збудувати державу. За це, що благородна Америка приняла до свого лона поверх чотири міліони польських жебраків, що з того дикого племени зробила людий на подобу людини. За це Америці така дяка за те, що час від часу ратує своїми позичками цей народ. На таку вдячність, якою ще й чваниться польський письменник, певно не відважилибися навіть дикі Африканці.

В. Гасій.

БОРОНІМ УКРАЇНСЬКОГО ХИРОВА.

До Українських Земляків в Америці і Канаді!

Хирів, колись чисто українське місто, старосамбірського опвіту, скорим темпом польонізується напливаючим польським елементом. Є тут парохіяльний польський костел, дві польські захоронки для дітий, 7-ми-клясова польська школа, головний осідок Єзуїтів і великий дім польського т-ва „Сокіл". — Українство Хирова й околиці поважно загрожене, отже — доки ще час — треба його рятувати.

Найпекучіщою справою для Хирова, це брак власного українського дому, в якому могли-би поміститися і як слід розвиватися місцеві культурно-освітні українські товариства, скріпляючи між нашим народом національну свідомість і любов до свого рідного... Тому свідомі одиниці рішили виставити в Хирові як найскоріще „Український Народній Дім" і від двох років над тим невпинно працюють. Але бідне місцеве українське міщанство не всилі саме докінчати такого діла. — На заклик комітету будови „Укр. Нар. Дому" відгукнулися наші Земляки(чки) в Америці і до цієї пори прислали нам на будову 311 долярів.

Мури самі і гардероб „Укр. Нар. Дому" (27 на 10 мет.) вже стоять. Треба їх тільки накрити дахом, та відповідно викінчити салю і кімнати, щоби було можна з них користати. На це треба грошей, а ми їх не маємо. Маємо натомісць понад 600 долярів довгу... Тому звертаємось до українських Земляків(чок) і товариств в Америці і Канаді, яким лежить на серці незавидне положення галицьких братів під ворожою займанщиною, з горячим проханням підперти нас матеріяльно в будові „Укр. Нар. Дому", цеї бажаної української культурної твердині в Хирові і сильно віримо, що наше прохання увінчається успіхом на втіху і славу українського народу.

Ласкаві жертви прохаємо слати на адресу: Комітет будови „Укр. Нар. Дому" — на руки п. Липецького Франца, студ. прав, Хирів.

За Український Народний Дім:

Ф. Липецький, голова;
Петро Чуквінський, секр.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

БРУКЛИН, Н. И.

Демократичний Клюб на потерпівших від повені.

Коли прийшла сумна вістка, що повінь навістила рідний край, наш клюб, котрий займається переважно політичними справами, не відцурався помочи. Ще в місяці жовтні минулого року дав почин до зорганізування комітету. Однак комітет через партійні дурійки розбився. Після того клюб рішив сам уладити підприємство, яке відбулося 23. жовтня 1927. року в Народнім Домі під ч. 101 Ґренд стр.

Приходу чистого було $67.08; збірка на вечірці клюбу $20.07; з каси клюбу $25.00; збірка тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 22. Укр. Нар. Союза — зложили: С. Заблоцький, Анна Заблоцька, С. Потоцький по $1.00; дрібними жертвами $7.20. Разом $122.35, які переслано через Обеднання.

Правда, хоч трохи запізно, однак члени мусіли переборoти, щоби гроші пішли в належне місце та через солідну організацію, яка чесно стоїть на сторожі українських народніх прав.

За уряд:
Петро Дацків, предс.;
Стефан Заблоцький, лідер;
Дмитро Степанюк, касієр;
Ілія Машик, секретар.

ДЕТРОЙТ, МИШ.

З хрестин на оборону невинно засуджених.

У громадян Солятицьких відбувалися хрестини, де на заклик гром. Луцишина гості зложили свої жертви на невинно засуджених ляцьким судом студентів Вербицького та Атаманчука. Жертвували: Ф. Солятицький $5.00; І. Луцишин, Н. Н. по $1.00; І. Клим, Керницький, І. Кований, А. Патра по 0.50 ц. Разом $9.00. Гроші вислано через Обеднанне.

А. Патра.

ГЕМТРАМК, МИШ.

Діти — дітям.

На забаві у громадян Сосновських школярі Укр. Нар. Школи зібрали $5.00 на Рідну Школу. Жертвували: А. Патра і Е. Сосновська.

Гроші переслано через Обєднанне.

А. Патра.

КЛІВЛЕНД, О.

Зі забави на оборону невинно засуджених.

Підчас забави у гром. Йосифа Труша не забули гості на своїх двох братів, засуджених польським судом і зложили: Й. Труш, Катерина Труш, М. Притуляк, А. Банах, Бронислава Шалабала, С. Стойко, Т. Бабечко, Катерина Бабечко по $1.00; І. Соловій 99 ц.; Д. Шалабала $1.01. Разом $10.00, які переслано через Обеднанне.

Дмитро Шалабала.

ній політичній нараді.

Селяни, свідоміші, хоч русофільської орієнтації, порозсилали кінних гонців, навіть по других повітах, з цим, щоби нарід не записувався за польських горожан, а лише за „Лемків", „Руснаків" і „Русских"; українські студенти і одна студентка фільософії, тоді учителька в селі М., горлицького повіту, вчили нарід, щоби записувався за **Українців**, а в рубриці приналежности державної щоби подавав „польська окупація".

А якже! Нарід потребував поради, помочи, заохоти, доброго приміру! — а лідери струсили!

?!

В селі В. перепроваджував конскрипцію сільський парубок А. Ф., гарний і інтелігентний хлопець.

„Но, няню, якже вас записати: за Ляха?"

„Ні, пиште, як знате; так як вшитких пишете, запиште і мене. Як други не Ляхи, та і я не хцу ним бити".

„Добрі, няню ту вшитки дотепер записувалися за Українців, та я і вас так запишу".

І так була розмова за весь час.

А цього рода розмова була корисною, бо всі записувалися за Українців, так, як повинні би громадяне всіх сіл; а це лиш заслуга цього хлопця, що вмів повести справу так, як сам бажав.

В селі М. перепись була в руках панни Г. М.

Вона наперед підготовила своїх громадян так, як хотіла — і всі записувались за Українців.

Під вечер входить до хати старий господар Петро Дз. Ми знали, яким твердим русским він був, і тому цікаві були, що він скаже.

Панна Галя питається: — „Ну, пане Петре, що ви скажете, як вас записати?"

— Га, паннусю, та так, жеби добрі било".

„Та як, повіджте, бо знаєте, що я не можу вас бунтувати".

„Пиште так, якcте других писали".

„Та до тепер всі записувались за Українців, а ви України не любите, то вас хиба за Поляка запишу".

„Бійтеся Бога, паннусю! Робте, што хцете, пиште, як знате, лем ня Ляхом не робте! Я прудше дам зо ся сім пасів різати, як Ґонта, або і спалитися дам, як Тарас Бульба, а Ляхом не буду".

„Як так, то з вас добрий Українець, і я запишу вас за Українця!"

„Пиште і за Українця!"

І всі присутні весело розсміялись, а з ними і старий Петро Дз.

* * *

На загал конскрипція вийшла скандально. Не буду казати, як списалась наша, як українська, так і москвофільська інтеліґенція; шкодую лиш цього, що не знаю, як записувалась наша інтеліґенція, бо в її руках переважно була конскрипція; інтеліґенція — була за конскрипційних комісарів.

Правда, що польська влада не прикладала великої ваги до конскрипції на Лемківщині, що була признаною Польщі Антантою як частина західної Галичини — але нам розходилось о провіренне своїх сил! Та, на жаль, ми зогидились в очах народа і ворога!

* * *

Я мусів утікати. В ночи, о 12-тій годині переводили мене хлопці зі села до села, аж довели мене на Закарпатську Україну в село Бехерів.

Не одного політичного втікача перевели наші хлопці; перевели і мене. Там теж наші люди не зрадили. При їх помочи всі ми діставались там, де хотіли.

Будучи далеко, на чужині, у Відни, я тішився в свойому серцю, що мій нарід не піддасться ніколи Ляхови, та що тепер набирає нового розгону, розмаху крил!

Я радий був, що мої побоювання були неслушними і я викресав в своїй души віру в ліпшу і кращу долю своєї Лемківщини, бо вона стремить до світла, до науки, до знання.

Душа мойого народу, мов цей діямант, тверда і цінна, лиш треба її вишліфувати, а засяє преясним світлом!

Елизабет, Н. Дж., 1928.

ЗДОРОВА КРАЇНА.

Із статистики виходить, що Данія є дуже здорова країна. На кождих 1000 мешканців умерло в роках 1908-1913 у Данії 132, в Англії 141, в Прусії 164, Франції 186, Італії 200 а в Росії 289 людей.

Н. Кедровський.

1917 РІК.

(104)

Такі відозви-накази оголошувалися Ґенеральним Секретарем в той час, як Ґенеральним Комітетом провадилася уперта праця по збиранню українських військових сил на Південно-Західному та Румунському фронтах, відповідно інтересам української визвольної боротьби, та домаганню самих Українців-вояків.

Завдяки упертости й настирливости Комітету, та вимог самих ешалонів, що направлялись із запілля на фронт, в той час як московські ешалони вже зовсім не йшли, Гол. Рос. Ґен. Штабови, як я вже згадував, доводилось міняти маршрути українських ешалонів і направляти їх до українізованих частин українських фронтів. Крім того уперті домагання Комітету були про перевід на українські фронти з Північного й Західного фронтів українізованих уже частин, як напр. 21 корпусу, та 10-го. Десятий корпус був переведений на Румунський фронт, а 21-го так і не пощастило перетягнути.

Військове командування та Петроград добре бачили реальну практичну роботу Ґенерального Комітету в керуванню Українцями-вояками, відповідно інтересам свого завдання, а тому страшенно ненавиділи Комітет. Понеже С. Петлюра був головою Комітету, що ця ненависть, це недовіря були сконцентровані на нього. Його льояльні накази, як Ґенерального Секретаря, ними не бралися на увагу. Тому, що ті накази не мали жадного реального значіння, льояльність його для московської влади здавалася лише маскуючим криком.

Пригадуючи діяльність С. Петлюри в ті часи, я схиляюсь до тої думки, що дійсно, оцінюючи так накази Ґенер. Секретаря, Військове командування не помилялось. С. Петлюра в практичній роботі як голова Комітету був дійсно багато далі від льояльности до московських міродайних чинників, ніж то здавалося на зовні.

Така подвійність становища С. Петлюри та подвійність тактики привела, як я вже зазначив, до значного спаду його популярности серед українського вояцтва а серед вищого військового командування довіря він також не мав. В свою черґу це все відбивалося й на Військовому Ґенеральному Комітеті. Замісць сидження на двох стільцях в особі свого голови та Ґенерального Військового Секретаря Комітету треба булоб ясно й отверто піти тим шляхом, по якому він фактично йшов, чим він повернувби собі попередні свої позиції серед українського вояцтва, бо це було конче потрібним для успіху боротьби.

* *

В той час, як Ґенеральний Комітет поставив уже ясно собі завдання зберігати український військовий елемент від даремного нищення його на фронтах, як гарматне мясо „русской армії", Ґенеральний Секретар вирішив формувати „батальони рятування України". З цією метою ним була видана слідуюча відозва:

„Верховний Головнокомандуючий дозволив після мого прохання сформувати в Київській військовій окрузі 4 батальони „Рятування України". Згадані батальони комплектуються з числа тих вояків, які є в тилових частях, або виписуються зі шпиталів, а також вільних від військової служби. Батальони формуються по штатові не окремого батальона. По скінченню формування кожен батальон має відправитися до одної з українізованих дивізій і ввійде цілком в склад одного з полків цих дивізій.

„Батальони повинні бути сформовані в найближчім часі.

„Закликаю згадані катеґорії Українців-вояків, не військово обовязаних вступати до „батальонів Рятування України" і на ділі доказати готовність самопожертви для рятування нашого рідного краю".

Відозва (наказ) ця відновлювала, хоч і частково лише для цих батальонів, принципи орґанізацій українського війська, які були ще в перші часи революції при початках організації першого українського полку ім. Богдана Хмельницького. Ці принципи були запропоновані московсько-військовою владою і тоді з обуренням відкинуті масами українського вояцтва. Правда, і тут Ґенеральний Секретар мав на увазі в першу чергу інтереси формування українського війська, але вони так далеко були заховані, що Українці-вояки не могли навіть догадатися про це.

Зрештою з цих проєктів формувань нічого не вийшло. Ліпше новий спад авторитету серед українського вояцтва Ґенерального Секретаря, що дало вказівки московському командуванню на те, що за Ґенеральним Секретарем навряд чи стоять широкі маси вояцтва.

Все це тільки сприяло намірам Петрограду-Ставки перейти до ліквідації керуючого українського військового центру. Особливо такі приготовання стали помітними з часів переняття верховного командування ґенералом Корніловим.

Одночасно наведеною вже телеграмою Савінкова про Ґенеральний Комітет одержано було зі Ставки розпорядження членам Всеукраїнської Ради Військових Депутатів негайно повернутися до своїх військових частин. Це значилоб касування Ради, колиб члени її виконали цей наказ. Врятувало Раду лише те, що депутати її були й членами Центральної Ради, а Центральна Рада була вже визнана тимчасовим урядом як український парлямент.

(Дальше буде)

ВАЖНЕ ДЛЯ МІСТА НЮ ЙОРКУ, Н. Й.

На підставі судового рішення розіслане на днях запрошення на збори членів

„УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ГРОМАДИ" В НЮ ЙОРКУ.
(Ukrainian National Alliance of New York City, Inc.)

котрі відбудуться

В ПЯТНИЦЮ, ДНЯ 18-го МАЯ, 1928
точно в годині 8-ій вечером.
В УКР. НАРОДНІМ ДОМІ,
217-19 East 6-th St., New York City.

З огляду на те, що дотеперішний уряд не видав точних імен членів та їх адрес, і тому до них не можна вислати запрошення, або хоть і вислане, не попаде на точну адресу, проситься цею дорогою всіх тих, що були членами „Української Народної Громади" в Ню Йорку, в році 1921-1922 і 1928, безуслівно явитись на ці збори, скликані перший раз по 5-ох літах. Справа дуже важна, тому обовязком кождого члена явитись на них. Товариства та Братства проситься не тільки вислати уповноважнених делегатів, а також постаратись, щоби всі члени Громади прибули на такі важні збори.

ЗА КОМІТЕТ:
Іван Жовнір, Антін Куцик, Ізидор Демчук. 108,13

УВАГА! НЮАРК, Н. ДЖ., УВАГА!

УКР. АМЕРИКАНСЬКИЙ ГОРОЖ. КЛЮБ В НЮАРКУ
ухвалив на спеціяльнім засіданню скликати
ЗАГАЛЬНІ ПЕРЕДВИБОРЧІ

ЗБОРИ

на котрі запросив ряд американських бесідників,

В НЕДІЛЮ, 13-ГО МАЯ 1928 Р.
в годині 1-ій в полудне
ПІД Ч. 35-37 MORTON ST., NEWARK.

Проситься проте загал до як найчисленнїшої участи, щоби показати перед Американцями, що ми не остали позаду других.

Клюб збирається при 88 West St., Newark, N. J. 108

Комітет.

УВАГА! ДІТРОЙТ І ГЕМТРЕМК!

ЗАХОДОМ КОМІТЕТУ
Злучених Товариств і Братств в Дітройт і Гамтрамк, Миш.,
— устроюється —
ВЕЛИКЕ ПРОТЕСТАЦІЙНЕ

ВІЧЕ

В НЕДІЛЮ, 13-ГО МАЯ 1928 Р.
В УКРАЇНСЬКІЙ ГАЛІ
3464 CICOTTE AV., DETROIT, MICH.
Поч. віча точно в 2-ій попол.
Вступ вільний.

Дорогі Родимці! Коли почуваєтесь Українцями, то прибудьте на згадане віче, щоб разом запротестувати перед культурним світом проти польського засуду на смерть наших 2-ох невинних братів Українців в Галичині. — Комітет. 108

УВАГА! ОБОРН, Н. Й.! УВАГА!

ЗАХОДОМ ЗЛУЧЕНИХ УКР. ТОВАРИСТВ ТА БРАТСТВ В AUBURN, N. Y.
— скликується —

ПРОТЕСТАЦІЙНЕ ВІЧЕ

проти Польщі і проти засуду на смерть Василя Атаманчука і Івана Вербицького

В НЕДІЛЮ, 13-ГО МАЯ 1928 Р.
В ГАЛИ ТОВ. ЗАПОР. СІЧИ.
Початок в 2-ій год. пополудни.

Промовляти будуть місцеві і позамісцеві бесідники.

Проситься Українців з Оборн, Сиракюз і околиці прибути на віче. 108

ЗА ВІЧЕВИЙ КОМІТЕТ ЗЛУЧЕНИХ ТОВАРИСТВ І БРАТСТВ В ОБОРН:
Василь Лепак, Михайло Яхвак, Іван Конбвський, Ів. Намісняк, Вас. Нусь, І. Орищин, І. Кльон.

УВАГА! НЮАРК, Н. ДЖ. УВАГА!

СЕСТР. ПРЕСВ. ПОКРОВИ при Укр. Прав. Церкві в Нюарк
— устроює —

ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

В СУБОТУ, 12. МАЯ 1928 РОКУ
В ГАЛИ п. ПАЛУБНЯКА
180 COURT ST., COR. LINCOLN ST., NEWARK, N. J.
Початок в год. 7-ій вечером.
Вступ 35 центів.
Весь дохід призначений на церкву.

Проситься всіх Українців і Українок до численної участи. Буде пригравати першорядна музика і будуть смачні перекуски [illegible]

108 Комітет.

ПРОТОКОЛ

РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОГО УРЯДУ У. Н. СОЮЗА,
яке відбулося на днях від 15-го до 18-го лютого 1928 р. в домі У. Н. Союза, 83 Гренд ул., Джерзи Сіті, Н. Дж.

ЗВІТ КАСОВИЙ КОМІТЕТУ СИРОТИНЦЯ-ЗАХИСТУ У. Н. СОЮЗА
за час від 1-го мая 1926 року, до 31-го грудня 1927 року, предложений Головному Урядови Українського Народного Союза на річнім засіданню Укр. Нар. Союза в лютім 1928 року, в Джерзи Сіті, Н. Дж.

(11)

РОЗХОДИ:

Річне засідання Головного Уряду Українського Народного Союза в лютім 1926 року не перевело ухвали в справі покриття біжучих розходів Комітету Сиротинця-Захисту У. Н. Союза на ведення праці. Завідатель „Свободи" і Головний Екзекутивний Комітет У. Н. Союза уділили кредит Комітетови і Комітет не виплачував з призбираних фондів конечних видатків по конець лютого 1927 року. Біжучі видатки Комітету виплачувано аж по річнім засіданню Головного Уряду У. Н. Союза, яке відбулося в лютім 1927 року.

Март 1927.		
Гром. Осип Логин за поміч при виготовленню звітів жертв членів і відділів У. Н. Союза до друку	$ 40.00	
Гром. Евфрозина Дембіцька за поміч при виказах жертв	7.50	
„Свобода" за друкарські праці Комітету в 1926 році	190.00	
Разом	$237.50	$237.50
Квітень 1927.		
Гром. Евфрозина Дембіцька за поміч писарську	$ 12.00	
Гром. Осип Логин за поміч писарську	8.00	
Видатки канцелярійні Комітету Сиротинця-Захисту	8.15	
Разом	$ 28.15	$ 28.15
Май 1927.		
Гром. Евфрозина Дембіцька за писарську поміч	$ 12.00	
Гром. Осип Логин за писарську поміч	6.00	
Разом	$ 18.00	$ 18.00
Червень 1927.		
Гром. Теодор Хемій за писарську поміч	$ 8.00	
Разом	$ 8.00	$ 8.00
Липень 1927.		
Гром. Ярослава Білоруська за наліплення 4.000 пушок	$ 66.00	
Хлопці за поміч при пакованю пушок і инших річей	12.00	
Значки почтові на пакунки, висилані до відділів У. Н. С.	46.00	
Папір, шпагат і проче до паковання	12.21	
„Свобода" за праці друкарські („Сироти" і инші друки)	211.35	
Видатки канцелярійні Комітету Сиротинця У. Н. Союза	3.90	
Гром. Евфрозина Дембіцька за писарську поміч	10.00	
Гром. Осип Стеткевич за писарську поміч	10.00	
Разом	$371.46	$371.46
Серпень 1927.		
В цім місяці не було розходів.		
Вересень 1927.		
Гром. Осип Стеткевич за писарську поміч	$ 20.00	
Амерікен Кен. Комп. за зроблення 1000 пушок	30.00	
Ігл Регалія Комп. за ленти для місцевих ком.	30.00	
Ля Він Прінтінг Компанія за 10.000 тег-дей карточок	41.60	
Разом	$121.60	$121.60
Жовтень 1927.		
Гром. Осип Стеткевич за писарську поміч	$ 25.00	
Почтові і канцелярійні видатки Комітету Сиротинця	4.33	
Разом	$ 29.33	$ 29.33
Листопад 1927.		
Гром. Осип Стеткевич за писарську поміч	$ 25.00	
Разом	$ 25.00	$ 25.00
Грудень 1927.		
Гром. Осип Стеткевич за писарську поміч	$ 25.00	
Разом	$ 25.00	$ 25.00
Загальна сума розходів по конець 1927 р.		$864.04

(Дальше буде)

ВІДОЗВА

до односельчан с. Терпилівка, Галичина.

Комітет односельчан, бажаючи вислати значнішу поміч на докінчення Укр. Нар. Дому, звернувся до п. Теодора Свистуна з проханням улаштувати представлення на ту ціль.

Він дуже радо погодився і урядив виставу: „Куди вітер віє" та „На перші гулі". Люди були дуже захоплені, бо бачили сі песи перший раз.

Поміж першою і другою песою касієр комітету в коротких словах зясував теперішне положення нашого селянства під ляцьким чоботом. Відтак попросив гостей о добровільні жертви на згадану ціль, після чого пані П. Крета та пані Качмарчик зібрали $13.60.

Жертвували: П. Кирилюк, М. Качмарчик, С. Штогрин, О. Рибачок, Н. Ворончак по $1.00; Р. Крет, А. Крет, І. Бойко, І. Ховлюк, Н. Дубовий, Н. Качмарчик по 50 ц.; дрібними датками $5.60. З продажи відзнак $47.00. Чистого доходу лишилося $20.00, котрі комітет вислав до рідного села.

При тій нагоді звертаємося ще раз до всіх Терпилівчан з горячим закликом, відгукнутися та збитувати Коршелівку, яка богато менша від нашого села, а Коршелівці склали $1000.00, в той час коли Терпилівчани тільки $300.00. Не цурайтеся та поможіть братам своїм стати на міцні ноги.

Гроші слати: 756 N. 22nd St., Philadelphia, Pa., G. Rybachok, або впрост до краю: Кооператива „Відвага", Терпилівка, почта Нове Село, Галичина.

Гриць Рибачок.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

— ЕЛИЗАБЕТПОРТ, Н. ДЖ. Тов. Запорожська Січ, від. 234, повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться дня 11. мая, в годині 7.30 вечером. Проситься всіх членів прибути та вирівнати свої залеглости, а також проситься поплатити за тікети, щоб можна дати справоздання з відбувшогося балю. Є і другі важні справи до полагодження. — І. Генега, пред.; І. Кеценюк, кас.; К. Пі…, секр.

ПОДЯКИ

Я, нижче підписаний складаю сердечну подяку У. Н. Союзови за уділення мені допомоги в сумі $50.00, які мені дуже придалися після довгої хороби, котру я переніс. Також дякую урядникам відділу 21. У. Н. Союза.

Іван Білик,
член від. 21 У. Н. С.,
Бінгемтон, Н. Й.

— о —

Складаю сердечну подяку Укр. Нар. Союзови за уділення мені допомоги в сумі $225. Нема ніде у світі такої організації як своя рідна. Я також маю іншуренс від іншої компанії і агент казав, що колиби я стратив ногу, то мені заплатилиб $500, але коли трапився зі мною нещасний випадок, то компанія признала лише половину і то виплачує по $7.50 в тиждень, а не зразу, як обіцяв агент. Дорогі Українці! Не гайте часу та вписуйтесь до Укр. Н. Союза, що заступає нам батька.

Никола Лесюк,
член 144 від. У. Н. С.,
Джерзи Сіті, Н. Дж.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ПОШУКУЮ 8 фахових робітників або спільників до чищення вікон. Голоситися між 9,30 а 12 год. рано до:
BEAVER WINDOW CLEANING CO.,
76 Broad St., New York City
(перший поверх, питати за Steve). 102-13

АННА МІХАЛКО пошукує у важній справі своєї сестри Ірини Крицтов, родом з Трибуховець, пов. Бучач. Тому десять літ виїхала в Геркімер до Літл Фолс, Н. Й. Хто би про неї знав, або вона сама, прошу написати на мою адресу: **ANNA MICHALKO, 55 Ave. B, cor. 4th St., New York City.** 108-13

ХТО МАЄ на продаж Window Cleaning бизнес, або потребує фахового робітника, зволить зголоситися до:
JOHN DASHEWSKY,
133 Wash Street, Auburn, N. Y. 108-10

НА ПРОДАЖ фарма, 160 акрів, а друга 40 акрів, в самім місті, близько одна другої, може бути для двох спільників, добрі забудовання, 8 коров, 2 коні, кури, гуси; сі фарми можна купити кожду з осібна. Ціни: перша $4,700, готівки $1,300; друга $2,700, готівки $900. Голоситися до: 107-9
NICHOLAS WYTIAZ,
Box 92, Canterbury, Conn.

НА ПРОДАЖ фарма 91 і пів акра, 45 управної землі, 4 ліса, а решта пасовиско, гарний дім 8 кімнат, шопа на машини, підмурована стебельня на 32 штук худоби, молочарня, сайло, курники і др. будинки, гарний сад, фарма на рівнині дуже врожайна. 13 миль до Youngstown, O., 15 хвиль до стації, близько фабрик. Фарму продам за вашу ціну або вирентую, продаю з дуже важних причин. По близші інформації прошу голоситися до властителя. 107-9
MICHAEL HOSPODAR,
338 Bessemer St., Youngstown, O.